

Eiropas
Komisija

IESKATS
EIROPAS
SAVIENĪBAS
POLITIKĀ

Attīstība un sadarbība

**Cīņa pret
nabadzību
pasaulē, kura
mainās**

“Skaidrs, ka mums ir tehnoloģiskie, finanšu un materiālie resursi, kas vajadzīgi, lai līdz 2030. gadam pasaulē izskaustu galēju nabadzību. Nav nekāda attaisnojuma, lai to nedarītu.”

ES attīstības komisārs Andris Piebalgs

IESKATS EIROPAS SAVIENĪBAS POLITIKĀ

Šī brošūra ietilpst publikāciju sērijā, kurā izskaidrots, ko ES dara dažādās tās kompetencē ietilpstošās jomās, kādi ir šīs rīcības iemesli un rezultāti.

Ja gribat lasīt vai lejupielādēt šīs brošūras, ielūkojieties šajā lapā:

http://europa.eu/pol/index_lv.htm

Kā darbojas Eiropas Savienība
ES izaugsmes veicināšanas stratēģija "Eiropa 2020"
Eiropas Savienības dibinātāji

Ārlietas un drošības politika
Attīstība un sadarbība ✖
Budžets
Digitalizācijas programma
Ekonomikas un monetārā savienība un eiro
Enerģētika
ES paplašināšanās
Humānā palīdzība un civilā aizsardzība
Iekšējais tirgus
Izglītība, mācības, jaunatne un sports
Klimata politika
Konkurence
Krāpšanas apkarošana
Kultūra un audiovizuālā nozare
Lauksaimniecība
Migrācija un patvērumš
Muita
Nodarbinātība un sociālās lietas
Nodokļi
Pārtikas nekaitīgums
Patērētāju aizsardzība
Pētniecība un inovācija
Reģionu politika
Robežas un drošība
Sabiedrības veselība
Tiesiskums, pilsonība un pamattiesības
Tirdzniecība
Transports
Uzņēmējdarbība
Vide
Zivsaimniecība un jūrlietas

SATURS

Kāpēc ES ir vajadzīga attīstības un sadarbības politika Savienībai ir spēks	3
Kā ES veido savu politiku Pielāgota stratēģija	6
Ko dara ES No vārdiem pie darbiem	9
Perspektīva Mēs savu uzdevumu augstumos	15
Uzziniet vairāk!	16

Ieskats ES politikā Attīstība un sadarbība

Eiropas Komisija
Komunikācijas ģenerāldirektorāts
Publikācijas
1049 Brisele
BEĻĢIJA

Manuskripts pabeigts 2014. gada februārī.

Vāka un 2. lpp. foto: © iStockphoto.com/lucadp

16 lpp. — 21 x 29,7 cm
ISBN 978-92-79-24215-1
doi:10.2775/57407

Luksemburga: Eiropas Savienības Publikāciju birojs,
2014. gads

© Eiropas Savienība, 2014. gads
Atļauts pavairot. Lai izmantotu vai pavairotu fotogrāfijas, jāsaņem atļauja tieši no autortiesību turētāja.

Kāpēc ES ir vajadzīga attīstības un sadarbības politika

Vairāk nekā tikai daļu summa

Tā kā 2012. gadā Eiropas Savienības iestādes un 28 ES dalībvalstis kopā sniedza vairāk nekā pusi kopējās oficiālās palīdzības pasaulē (55,2 miljardus eiro), ES ir pasaulē lielākā līdzekļu devēja.

Savukārt Eiropas Komisija tajā pašā gadā sniedza vairāk nekā 13,5 miljardus eiro vērtu ārējo palīdzību. ES ciešā apņemšanās palīdzēt jaunattīstības valstīm ir gan solidaritātes izpausme, gan veids, kā pasaulē panākt lielāku drošību un labklājību. Spēku apvienošana Eiropas līmenī izrādījusies efektīva daudzējādā ziņā. ES ir vienreizīga iespēja rīkoties jomās, kur valstis atsevišķi tik daudz nevarētu panākt.

ES nodrošina savu klātbūtni 140 valstīs, tai ir plaša zinātība un īpaša uzticamība un neitralitāte daudzās jomās, tādās kā cilvēktiesības, vēlēšanu novērošana, pārvaldība un križu pārvarēšana. ES programmas ilgst vairākus gadus, tādējādi piesaistot ilgstošu un prognozējamu palīdzību. Abi šie faktori ir būtiski, lai panāktu ilgtspējīgu attīstību.

Eiropas Savienība palīdz koordinēt dažādo līdzekļu devēju darbību. Būdamā pārvalstiska, ES var izvirzīt vērienīgus kopējus mērķus un izstrādāt visaptverošus risinājumus pasaules mēroga attīstības problēmām. Pašreizējos ekonomikas apstākļos vairāk nekā jebkad agrāk jāizvairās no darba divkāršošanas. Visbeidzot, Savienībai ir kritiskā masa, lai reaģētu uz globāliem problēmjautājumiem.

ES darbība attīstības jomā ir saskaņota ar tās darbu citās jomās, piemēram, humānās palīdzības, vides aizsardzības, drošības un tirdzniecības politikā.

Eiropas veidošanā galvenā nozīme solidaritātei

Eiropas integrācijas procesā jau no paša sākuma ietilpst sadarbība attīstības jomā. Romas līgums (1957) paredzēja izveidot Eiropas Attīstības fondu, kas piešķirtu palīdzību kolonijām un aizjūras teritorijām. Kad 20. gs. 60. gadu sākumā sākās dekolonizācija, dalībvalstis vienojās kopīgi segt daļu izmaksu, kas rodas, atbalstot savas kādreizējās kolonijas pēc neatkarības iegūšanas. Šo politiku pakāpeniski paplašināja un iekļāva arvien vairāk jaunattīstības valstu, kuras atrodas Āzijā, Latīņamerikā un Eiropai kaimiņos.

ES un Āfrikas, Karību jūras un Klusā okeāna (ĀKK) valstis 2000. gadā parakstīja vērienīgo Kotonū nolīgumu. Šis tirdzniecības un palīdzības nolīgums paredz līdz šim vispusīgākās partnerattiecības starp ĀKK valstīm un ES un ir noslēgts uz 20 gadiem. Tā mērķis — kopīgiem spēkiem izskaust nabadzību un palīdzēt ĀKK valstīm integrēties pasaules ekonomikā.

Papildu finanšu instrumenti, piemēram, attīstības sadarbības instruments un Eiropas kaimiņattiecību instruments, ļauj ES izvērst darbu citās pasaules daļās.

Turklāt 2000. gadā ES apņēmas atbalstīt Apvienoto Nāciju Organizācijas Tūkstošgades attīstības mērķus galējas nabadzības samazināšanai līdz 2015. gadam.

Lisabonas līgums vēl vairāk nostiprināja ES attīstības sadarbības tiesisko pamatu. Tajā skaidri norādīts, ka nabadzības izskaušana un mazināšana ir primārais mērķis ES attīstības sadarbības politikā. Šis mērķis jāievēro, Savienībai īstenojot politiku tādās jomās, kas var ietekmēt jaunattīstības valstis. Tas arī nozīmē, ka attīstības politika ir pastāvīga politikas joma.

Būtisks ieguldījums tūkstošgades attīstības mērķu sasniegšanā

Apvienoto Nāciju Organizācijas augstākā līmeņa sanāksmē 2000. gadā ES pievienojās pasaules līderiem viņu apņemšanās izskaust nabadzību līdz 2015. gadam. Tika izvirzīti astoņi tūkstošgades attīstības mērķi:

- likvidēt galēju nabadzību un badu;
- nodrošināt pamatzglītību visiem;
- veicināt dzimumu līdztiesību;
- samazināt bērnu mirstību;
- uzlabot mātes veselību;
- apkarot HIV/AIDS, malāriju un citas slimības;
- panākt vides ilgtspēju;
- izveidot visaptverošu partnerību.

Pastāvīgi centieni uzlabot efektivitāti

Sadarbojoties attīstības jomā un nospraužot šīs sadarbības nozīmīgākos mērķus, Eiropa cenšas sasniegt tūkstošgades attīstības mērķus. Šo mērķu sasniegšana atkarīga arī no nepieciešamā finansējuma mobilizēšanas. Tālab Meksikā, Monterejā 2002. gadā tika rīkota ANO Starptautiskā konference par attīstības finansēšanu, kurā tika panākts Monterejas konsenss, proti, valstu un valdību vadītāji apņēmas mobilizēt visus attīstības finansējuma avotus (iekšzemes un starptautiskos, publiskos un privātos), kā arī būtiski palielināt attīstības palīdzību.

Kopš tā laika ES ik gadus pārbauda savu kopējo ieguldījumu jaunattīstības valstīs.

Bērni uz ceļa Eritrejā, starp Kerenu un Barentu. ES šai valstij palīdzēja atkal nostāties uz kājām pēc kara ar Etiopiju par abu valstu robežu 1998. gadā.

“Pārmaiņu programma” — ES reakcija uz jauniem izaicinājumiem

Lai sasniegtu attīstības mērķus, ES politikā pastāvīgi jāņem vērā strauji mainīgie apstākļi pasaulē. No dabas resursu nepietiekamības līdz jaunietekmes valstu izaugsmei un ekonomikas krīzes sekām, jaunas problēmas un iespējas liek ES pielāgot savu sadarbību attīstības jomā.

“Pārmaiņu programma”, kas pieņemta 2011. gadā, ir stratēģija, kā samazināt nabadzību, būtiski mainot veidu, kā tiek sniegta ES palīdzība. Zemāk uzskaitītas dažas no paredzētajām izmaiņām.

- Diferencēšana — atbalsts tiks piešķirts valstīm, kur ar attīstības palīdzību var panākt vislielāko efektu un kur tas visvairāk vajadzīgs. Visefektīvākais atbalsta veids ir jānosaka, pamatojoties uz situāciju katrā valstī.
- ES pasākumi tiks koncentrēti, augstākais, trīs nozarēs katrā valstī.

- Ar labāku ES koordināciju tiks panākti labāki rezultāti attīstības jomā.
- Uzmanības centrā būs cilvēktiesības, demokrātija un laba pārvaldība, ņemot vērā pieredzi, kas gūta nesenajās pārmaiņās Ziemeļāfrikā un Tuvajos Austrumos.
- Lielāks atbalsts integrējošai un ilgtspējīgai izaugsmei, proti, ES aktīvāk iesaistīsies stratēģiskās nozarēs, piemēram, lauksaimniecībā un enerģētikā, un veicinās privātā sektora attīstību.
- Maksimāli saskaņos politiku, lai attīstības aspekti tiktu ņemti vērā visās ES darbības jomās. Tādējādi ES varēs, piemēram, sasaistīt attīstību ar tirdzniecību.

Lielas cerības, augstas likmes

Lai gan laikā no 1990. līdz 2005. gadam galēji nabadzīgo jaunattīstības valstu iedzīvotāju īpatsvars saruka no 46 % uz 27 %, pasaulē ir ap 1,2 miljardiem cilvēku, kuru iztika vēl aizvien ir mazāka nekā 1,25 ASV dolāri dienā, kas ir starptautiski noteiktais nabadzības sliekšnis. Šie skaitļi liecina gan par daudzsološu progresu, gan par daudzajām problēmām, kuras vēl gaida risinājumu.

Pēc tūkstošgades attīstības mērķu noteikšanas pagājuši vairāk nekā desmit gadi, un daudzas valstis izkļuvušas no trūkuma un konfliktiem. Dažas no tām kļuvušas par atbildīgiem starptautiskajiem līdzekļu devējiem un dinamiskām ekonomikām. Diemžēl daudzas ieslīgušas vēl dziļākā nabadzībā, konfliktos un nedrošībā, un dažas saviem iedzīvotājiem joprojām liedz pamattiesības.

Runa nav tikai par nabadzību. Nesenās sacelšanās, it īpaši Vidusjūras reģionā, apliecinājušas, ka attīstībai jāiet rokrokā ar cilvēktiesību un pamatbrīvību aizstāvību. ES šos jautājumus iekļauj visos aspektos, kas saistīti ar ES attīstības politiku.

Īpašu uzmanību tā pievērš visneaizsargātākajām valstīm. Gandrīz puse no ES attīstības palīdzības tiek atvēlēta nestabilām valstīm. Šajās valstīs, kurās viegli var iestāties krīzes situācija un kurās ir visneaizsargātākie cilvēki pasaulē, palīdzība arvien vairāk būs vērsta uz miera panākšanu un valsts veidošanu, lai panāktu labākus rezultātus. Situācijās pēc krīzes, konflikta vai dabas katastrofas visi līdzekļu devēji tiks mudināti nodrošināt vienmērīgu pāreju no humānās palīdzības uz ilgtspējīgas attīstības palīdzību un uzlabot koordināciju, lai veicinātu stabilitāti. Šajā "jaunajā paktā" ES nestabilajām valstīm ir nozīmīgs partneris.

Saskaņota rīcība cīņā pret nabadzību

Attīstības politika ir saistīta ar nozīmīgiem globāliem jautājumiem, kurus ES risina kopā ar saviem partneriem. No klimata pārmaiņām un drošības jautājumiem, piemēram, terorisma un cilvēku tirdzniecības, līdz migrācijai un energoapgādes drošībai — sadarbība attīstības jomā var labvēlīgi ietekmēt ES rīcību pasaulē.

Sadarbība ar jaunattīstības valstīm palīdz arī sasniegt izaugsmes mērķus, ko ES izvirzījusi turpmākajiem gadiem. Darbs partnerībā ar jaunattīstības un jaunietekmes valstīm veicina gudru, ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi saskaņā ar stratēģiju "Eiropa 2020". Ceļot labklājību un veicinot atvērtus un godīgus tirgus visā pasaulē, tiek radīta situācija, kurā ieguvēji ir visi, kurā ekonomisku labumu gūst gan partnervalstis, gan ES.

Būtiski, lai resursi tiktu izmantoti lietderīgi. ES mērķis ir pēc iespējas lietderīgāk izmantot pieejamos līdzekļus, pateicoties saskaņotai ES rīcībai.

© Eiropas Savienība/Natalia Lazarewicz

ES sadarbība ar Sudānu virzīta uz neatliekamo palīdzību, atjaunošanu un attīstību, kā šajā pārvietoto personu nometnē Ziemeļdarfurā.

Kā ES veido savu politiku

Pielāgota stratēģija

ES kombinē dažādas stratēģijas, lai sniegtu palīdzību valstīm, kam tā vajadzīga. Šī palīdzība pieejama galvenokārt caur projektiem, dotācijām un līgumiem, arī kā nozaru un budžeta atbalsts.

- **Projekti, dotācijas un līgumi**

Projekts ir virkne pasākumu, kurus veic, lai ar konkrētu budžetu sasniegtu noteiktus mērķus noteiktā laika periodā. Dotācijas ir tiešas finanšu iemaksas organizācijās vai projektos, kurus tās valda. Dotācijas piešķir labākajiem kandidātiem, izsludinot uzaicinājumus iesniegt priekšlikumus. Līgumu slēgšanas tiesības piešķir iepirkuma procedūrās, lai iegādātos pakalpojumus, piegādes vai būvdarbus.

- **Budžeta atbalsts**

Budžeta atbalsts ir saistīts ar finanšu pārvedumiem partnervalsts valsts kasē apvienojumā ar intensīvu politisko dialogu. Tas ietver arī pasākumus, kas vajadzīgi, lai novērtētu un uzlabotu šī atbalsta ietekmi. Pamatojoties uz partnerībām un savstarpēju atbildību, budžeta atbalsts ir svarīgs partnervalstu attīstības stratēģiju finansēšanas instruments. Atbalstu sniedz atbilstoši vajadzībām, kuras attiecīgā valsts noteikusi, un īpaši tiek akcentētas valsts izstrādātās stratēģijas.

Lai varētu saņemt budžeta atbalstu, valstīm jāparāda, ka tās ievēro cilvēktiesības, demokrātiju un tiesiskumu un pilda stingrus kritērijus, arī attiecībā uz publisko finanšu pārvaldību.

- **Nozaru atbalsts**

Liela daļa ES finansējuma attīstībai tiek atvēlēta konkrētām partnervalstu nozarēm, piemēram, enerģētikai, lauksaimniecībai un izglītībai. Attiecīgajās nozarēs tiek finansiāli atbalstītas partnervalstu vadītās programmas. Tas var būt nozares budžeta atbalsts, dotācijas un līgumslēgšanas tiesības, vai arī var tikt apvienoti dažādu līdzekļu devēju resursi.

Lidai un Aļinai, kuras dzīvo Moldovas pilsētā Kezenešti, nu klājas labāk, pateicoties ES atbalstam, kas sniegts šīs valsts sociālajiem dienestiem.

Horizontāla un vertikāla pieeja

ES finansēšanas mehānismi attīstības jomā var attiekties uz ģeogrāfisku apgabalu vai tematisku jomu. No 2014. līdz 2020. gadam ir pieejami trīs ģeogrāfiski un trīs tematiski instrumenti, kas nosaka, kur un kā tiek izlietota nauda.

Lielākais attīstības finansējuma avots ir ģeogrāfiskie instrumenti.

- Eiropas Attīstības fonds ir galvenais instruments, kas sniedz atbalstu Āfrikas, Karību jūras reģiona un Klusā okeāna valstīm (ĀKK) un aizjūras zemēm un teritorijām.
- Attīstības sadarbības instruments paredzēts sadarbībai ar Latīņamerikas, Āzijas, Vidusāzijas, Tuvo Austrumu un Dienvidāfrikas valstīm. Tam ir piecas tematiskas programmas globālu jautājumu risināšanai: vides aizsardzība, nevalstiski dalībnieki, pārtikas nodrošinājums, migrācija, cilvēces un sociālā attīstība.
- Finansējumu sadarbībai ar citām kaimiņvalstīm sniedz, izmantojot Eiropas kaimiņattiecību instrumentu.

Šos instrumentus papildina tematiskas ievirzes instrumenti, kas pieejami visām jaunattīstības valstīm.

- Eiropas demokrātijas un cilvēktiesību instrumenta mērķis ir aizsargāt cilvēktiesības un pamatbrīvības un veicināt demokrātiju un tiesiskumu.
- Instruments, kas sekmē stabilitāti un mieru, pastiprina drošību krīzes situācijās un, kad krīze pārvarēta, atbalsta pāreju uz stabilitāti.
- Instruments sadarbībai kodoldrošības jomā veicina kodoldrošību, aizsardzību pret radiāciju un sagatavotību ārkārtas situācijām.

ES tematiskās programmas veicina pilsoniskās sabiedrības organizāciju un vietējo iestāžu dalību sadarbībā attīstības jomā.

Labāk, ātrāk, vairāk: palīdzības un attīstības efektivitāte

Eiropas konsenss par attīstību nosaka kopīgus principus, kas ļauj ES un tās dalībvalstīm īstenot attīstības politiku, ievērojot papildināmības principu un efektivitātes apsvērumus.

ES pārrauga palīdzības kvalitāti, izmantojot konkrētus mērķus, kuri starptautiskā līmenī apstiprināti Parīzes deklarācijā (2005), Akras rīcības programmā (2008) un pārskatīti Pusanas augsta līmeņa forumā, kurš izveidoja partnerību efektīvai sadarbībai attīstības jomā (2011).

Būdama Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (ESAO) Attīstības palīdzības komitejas locekle, ES aktīvi piedalās starptautiskos forumos, lai uzlabotu sadarbības ietekmi attīstības jomā. Tā izvirzījusi tālejošus mērķus, lai paaugstinātu pasaules attīstības palīdzības lietderību un mainītu veidu, kā tā sniedz palīdzību, lai sasniegtu minētos mērķus.

Ceturtais augsta līmeņa forums par atbalsta efektivitāti 2011. gadā Dienvidkorejā, Pusanā, pasaules mēroga attīstības sadarbībā iezīmēja jaunu pavērsienu. Dalībnieki no vairāk nekā 160 valstu valdībām, kā arī no starptautiskām organizācijām, pilsoniskās sabiedrības un privātā sektora vienojās par vairākiem principiem, mērķiem un saistībām, kas vajadzīgas, lai uzlabotu attīstības sadarbības efektivitāti. Iecerēts vienkāršu palīdzību aizstāt ar vispusīgāku pieeju, kurā piedalās visi attīstības procesa dalībnieki.

ES nolēma nekavējoties veikt turpmākos pasākumus pēc divām iniciatīvām.

- ES pārredzamības garantijas mērķis ir sniegt atjauninātu un viegli pieejamu starptautiski salīdzināmu informāciju par palīdzību. Lai to panāktu, Eiropas Komisija un vairākas ES dalībvalstis jau īsteno vispārēji pieņemto vienoto standartu informācijas par palīdzību publicēšanai, publicējot sīku laicīgu informāciju par to, kur un kā atbalsts tiek izlietots.

- Kopīgas plānošanas mērķis ir panākt kopēju Eiropas reakciju uz partnervalsts attīstības plānu, piemēram, ar darba dalīšanu. ES un tās dalībvalstis kopīgi nosaka, kurā nozarē darbojas katrs līdzekļu devējs, tā panākot lielāku efektivitāti un labākus rezultātus. ES uzdevums ir koordinēt un atvieglot šo darbu. ES sākusi kopīgu plānošanu vairāk nekā 20 valstīs, bet plāno to īstenot aptuveni 40 partnervalstīs, lai aptvertu vairāk nekā 60 % ES iestāžu pārziņā esošā atsevišķās valstīs plānojamā atbalsta.

Nākamais pasākums šajā starptautiskajā procesā būs pirmā augsta līmeņa sanāksme, kurā tiksies dalībnieki no pasaules mēroga partnerības efektīvai attīstības sadarbībai, Meksikā 2014. gada aprīlī, lai novērtētu paveikto, atrisinātu problēmas un paātrinātu īstenošanu.

ES attīstības politika un tās dalībvalstu divpusējā sadarbība ar jaunattīstības valstīm ir savstarpēji papildinoša. Daudzas citas ES politikas jomas arī ietekmē jaunattīstības valstis, tāpēc tās tiek saskaņotas ar attīstības politiku.

Par ES attīstības sadarbības politikas veidošanu un palīdzības sniegšanu partnervalstīs atbild Komisijas Attīstības un sadarbības ģenerāldirektorāts *EuropeAid*. Lai ārējās attiecības un sadarbība attīstības jomā būtu saskaņotas, Eiropas Ārējās darbības dienests (EĀDD) visas savas stratēģijas cenšas pielāgot attīstības mērķiem.

Eiropas Savienībai ir 140 delegācijas un biroji visā pasaulē. Tie vada attīstības un sadarbības programmas un vienlaikus pārstāv ES savās uzņēmējvalstīs. Pēc konflikta vai dabas katastrofas, piemēram, vietējā ES delegācija var mainīt palīdzības sniegšanas prioritātes, lai pielāgotos neatliekamām vajadzībām.

Nosakot politiku, sniedzot un pārraugot palīdzību, ES sadarbojas ar starptautiskajām organizācijām, kuru tīkli un zinātība papildina tās resursus. Nozīmīgākās organizācijas un grupas ir Apvienoto Nāciju Organizācija, ESAO, Pasaules banka, G8 un G20. Ar regulāru dialogu un saziņu ES iesaista citus svarīgus tradicionālos līdzekļu devējus (piemēram, Amerikas Savienotās Valstis, Japānu un Koreju) un arvien vairāk arī jaunietekmes valstis.

Pilsoniskās sabiedrības loma

Pilsoniskā sabiedrība ir svarīgs līdzekļu devēju partneris jaunattīstības valstīs. Nevalstiskie dalībnieki, piemēram, var būt nevalstiskās organizācijas (NVO), profesionālās apvienības, sociālie partneri, universitātes un plašsaziņas līdzekļi. Tie parasti ir tuvāk vietējām kopienām un var palīdzēt līdzekļu devējiem atsaukties uz iedzīvotāju vajadzībām. Tādējādi tie arvien vairāk uzņemas lielāku atbildību stratēģiju izstrādē un plānošanā.

Spēcīgāka pilsoniskās sabiedrības loma attīstībā palīdz palielināt vietējo atbildību.

ES vada programmas, kas veicina reproduktīvo veselību un bērnu veselību bēgļu nometnēs, kā te, Taizemē.

Ko dara ES

No vārdiem pie darbiem

Tuvojas 2015. gads, kad jābūt sasniegtiem tūkstošgades attīstības mērķiem, un mēs varam redzēt, kas attīstības jomā paveikts iepriekšējos 12 gados.

Saskaņā ar ANO 2012. gada jūlija ziņojumu jau sasniegti vairāki nozīmīgi mērķi:

- pilnīgā nabadzībā dzīvojošo skaits ir samazināts uz pusi un samazinās visos reģionos;
- uz pusi samazināta to iedzīvotāju daļa, kam nav pieejami uzlaboti ūdens avoti;
- vairāk nekā 200 miljoni graustu rajonos dzīvojošo dzīvo labāk, divkārt pārsniedzot 2020. gadam izvirzīto mērķi;
- pamatskolās uzņemto meiteņu tagad ir tikpat daudz kā zēnu;
- arvien straujāk samazinās bērnu un māšu mirstība.

ES ir būtiski palīdzējusi sasniegt šādus rezultātus. No ieguldījumiem veselības aprūpē, izglītībā un ceļu infrastruktūrā līdz lauksaimniecības atbalstam — tās palīdzība devusi acīmredzamus panākumus. Kopš 2000. gada ar ES atbalstu vairāk nekā 13 miljoni bērnu iestājušies pamatskolā un vairāk nekā 18 miljoni bērnu imunizēti pret masalām. ES attīstības palīdzība ir ļoti noderējusi, miljoniem mājsaimniecību nodrošinot ūdensapgādi un kanalizāciju. Tā kā līdz dažiem mērķiem, piemēram, bada un sanitārijas jomā, vēl aizvien tāls ceļš ejams, 2011. gada septembrī ES nolēma piešķirt vēl 1 miljardu eiro, lai atbalstītu ĀKK grupas valstis, kuras šo mērķu sasniegšanā atpaliek visvairāk.

Kopā ar savām dalībvalstīm ES ir pasaulē lielākā līdzekļu devēja enerģētikā un jau palīdzējusi miljoniem cilvēku uzlabot iespējas saņemt ilgtspējīgu energoapgādi. ES dod vislielāko klimata finansējumu jaunattīstības valstīm. Tā palīdz pasaulē aizsargāt bioloģisko daudzveidību, aizsargāt valstis pret dabas katastrofām un uzlabot mežu aizsardzību, piemēram, cīnoties pret nelikumīgu mežizstrādi.

Reģioniem pielāgots atbalsts

ES atbalsts pielāgots vajadzībām katrā konkrētajā attīstības sadarbības jomā. Tā atbalsta vairākas programmas un iniciatīvas, kas sniedz labumu reģioniem, nevis atsevišķām valstīm vai nozarēm. Ar reģionālo sadarbību var efektīvi risināt tādas problēmas kā klimata pārmaiņas un tirdzniecība, kas nepazīst valstu robežas. Pasaules mēroga tematiskas iniciatīvas tiek īstenotas, ievērojot situāciju konkrētā reģionā.

No piecām pasaulē vismazattīstītākajām valstīm četras ir ĀKK valstis, no kurām lielākā daļa ir Āfrikas valstis. ES finansējuma lauvas tiesu šis reģions gūst no Eiropas Attīstības fonda, kas no 2008. līdz 2013. gadam pavisam deva 22,7 miljardus eiro.

Abi kontinenti sadarbojas Āfrikas un ES stratēģiskās partnerības ietvaros. 2007. gadā abi partneri vienojās par kopēju ES un Āfrikas stratēģiju, nosakot atskaites punktus katrā nozarē. Tas būtiski veicina tūkstošgades attīstības mērķu īstenošanu, jo nosaka izmērāmus mērķus un novēro gūtos panākumus. Piemēram, Eiropas un Āfrikas partneri īsteno vairākus konkrētus mērķus, lai līdz 2020. gadam panāktu, ka abi kontinenti iegūst ticamus, drošus un klimatam nekaitīgus energopakalpojumus par pieejamām cenām.

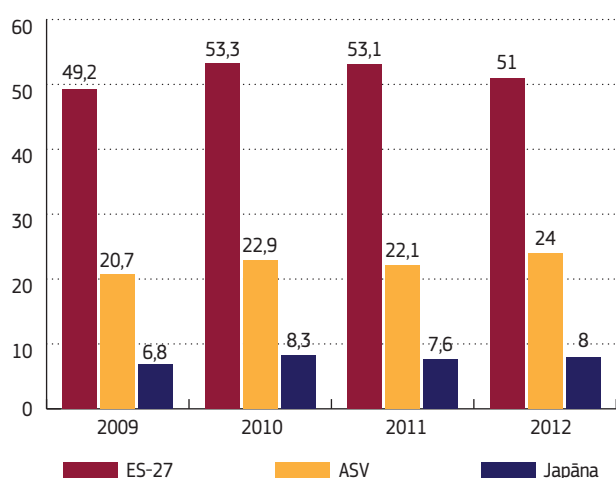
Projektā "Pārtika par darbu", kas darbojas Nairobi rajonā (Kenija), tiek nodrošināts ūdens lopu un labības audzēšanai.

Ēģipte ir sasniegusi savu mērķi visiem dot iespēju iegūt pamatizglītību.

Pateicoties straujai Āzijas attīstībai, ievērojami krities nabadzības līmenis. Tomēr šajā reģionā vēl aizvien dzīvo divas trešdaļas visu pasaules nabadzīgo iedzīvotāju. Tāpēc vajadzīga diferencējoša pieeja un nabadzīgās valstis jāaplūko atsevišķi no valstīm ar strauji augošu ekonomiku. Savās attiecībās ar jaunietekmes ekonomikām ES aizvien vairāk attālinās no atbalsta līdzekļu devējas lomas, lai kļūtu par stratēģisko partneri. Tādējādi tā veicinājusi panākto progresu. Laikposmā no 2007. līdz 2013. gadam reģionālajai sadarbībai ar Āzijas valstīm tika piešķirti aptuveni 775 miljoni eiro.

OFICIĀLĀ ATTĪSTĪBAS PALĪDZĪBA (MILJARDOS EIRO)

ES 2012. gadā bija vislielākā līdzekļu devēja pasaulē. Kopējā summa 2012. gadā bija nedaudz mazāka nekā 2011. gadā, jo dažu ES dalībvalstu palielinātais atbalsts nebija tik liels, lai kompensētu summu, par kādu krīzes dēļ atbalsts tika samazināts citās dalībvalstīs.

Darbā ar kaimiņu apgabaliem Eiropas Savienība arī tiecas pēc sadarbības, nevis atbalsta sniegšanas. Lai nostiprināt labklājību, drošību un stabilitāti aiz ES robežām, Eiropas kaimiņattiecību politika paredz atbalstu kaimiņvalstīm. Šim nolūkam 2007.–2013. gada periodā atvēlēti gandrīz 12 miljardi eiro.

Reaģējot uz iedzīvotāju masveidā paustu neapmierinātību Vidusjūras reģionā, ES īstenoja jaunu stratēģiju, lai atbalstītu alkas pēc politiskās līdzdalības un brīvības. ES sniedz lielu atbalstu arī nestabilām valstīm (50 % no ES kopējā atbalsta). Ārkārtas gadījumos prioritāte ir risināt neatliekamas vajadzības, vienlaikus nodrošinot saskaņotību starp humāno palīdzību un ilgtspējīgu attīstību.

ES ir lielākā līdzekļu devēja un otrā lielākā ārzemju ieguldītāja Latīņamerikā, kā arī tās otrā nozīmīgākā tirdzniecības partnere. Šī partnerība veiksmīgi ļāvusi panākt progresu tūkstošgades attīstības mērķu sasniegšanā šajā reģionā, it īpaši attiecībā uz pamatizglītības iegūšanu. Citu risināmo jautājumu vidū ir nevienlīdzība, infrastruktūras trūkums un sliktā apgāde ar dzeramo ūdeni. ES finansējums Latīņamerikai gadā ir vidēji 500 miljoni eiro. Šis atbalsts tiek koncentrēts sociālajai kohēzijai, reģionālai integrācijai, labai pārvaldībai un ilgtspējīgai attīstībai.

Palīdzēt cilvēkiem, lai tie spētu palīdzēt pašiem sev

Lai tas būtu pārtikas nodrošinājums un vides aizsardzības jautājumi, sociālie aspekti un cilvēktiesības — ES reaģē tur, kur nepieciešams un kur tā spēj kaut ko mainīt.

Demokrātiska pārvaldība. tā ir viena no svarīgākajām sadarbības prioritātēm attīstības jomā. Pēdējos gados ES sekmīgi apvienojusi politisko dialogu ar partnervalstīm, atbalstu konkrētām nozarēm un izpratnes veicināšanas pasākumus, lai uzlabotu pārvaldību. Tikai 2010. gadā vien pārvaldības atbalstīšanai novirzīti 1,5 miljardi eiro no ES pārvaldītajiem attīstības resursiem.

ES finansē bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas projektu Sjerraleones Gola meža rezervātos. Šī ir viena no pasaules mazattīstītākajām valstīm.

Lauksaimniecība un pārtikas nodrošinājums.

ES par savu prioritāti izvirzījusi nabadzības un bada izskaušanu. Ik gadus tā atvēl 600 miljonus eiro, lai cilvēkiem visā pasaulē būtu pieejami nepieciešamākie pārtikas produkti. Tas ir papildus humānās pārtikas palīdzībai, kas tiek sniegta krīzes situācijās. Vienu miljardu eiro vērtu ES Pārtikas mehānisma fondu, kuru izveidoja 2009. gadā, izmantojuši vairāk nekā 50 miljoni cilvēku. Laikā no 2004. līdz 2010. gadam Eiropas Savienība aptuveni 24 miljonus cilvēku apgādāja ar sēklām, darbarīkiem, naudu un pārtiku, lai viņiem palīdzētu izkļūt no nabadzības. Sīksaimnieku ražīgumu un lauku kopienu pielāgošanās spēju varētu uzlabot, veicinot ilgtspējīgas lauksaimniecības modeli, kas atbilst faktiskajai situācijai jaunattīstības valstīs.

Tirdzniecība. Pēdējo desmit gadu laikā tirdzniecība ļāvusi miljoniem cilvēku pārvarēt nabadzību. ES ir lielākā palīdzības sniedzēja tirdzniecībai, un tās tirgus ir pasaulē visatvērtākais jaunattīstības valstīm. Vispārējā preferenču sistēma ļauj samazināt tarifus precēm no 176 jaunattīstības valstīm un teritorijām. ES palīdz ĀKK valstīm integrēties pasaules ekonomikā. Vietējo tautsaimniecību un izaugsmi var veicināt ar ekonomiskās partnerības nolīgumiem ar ES. Runa nav tikai par brīvās tirdzniecības nolīgumu piemērošanas jomu, jo ņem vērā arī sociālekonomisko situāciju un valstīm palīdz ar īstenošanu. Šie nolīgumi paredz atvērt ES tirgus un vienlaikus dod ĀKK valstīm līdz pat 25 gadiem tirgu atvēršanai importa precēm no ES.

Tirdzniecība veicina izaugsmi trūcīgākajās valstīs

Lai starptautiskajā tirdzniecības sistēmā pilnībā iekļautu vismazāk attīstītās valstis, ES īpašu uzmanību pievērš to vajadzībām savā tirdzniecības palīdzības stratēģijā ("Aid for trade"). No 2000. līdz 2008. gadam šo valstu IKP palielinājās no 325 līdz pāri par 625 ASV dolāriem. 2012. gadā ES nāca klajā ar plāniem atļaut vismazāk attīstītajām valstīm pilnībā izmantot visas brīvā tirgus priekšrocības. Tas palīdzēs pārvarēt to tirdzniecības šķēršļus, panākt atbilstību starptautiskajiem standartiem un uzlabot uzņēmējdarbības vidi.

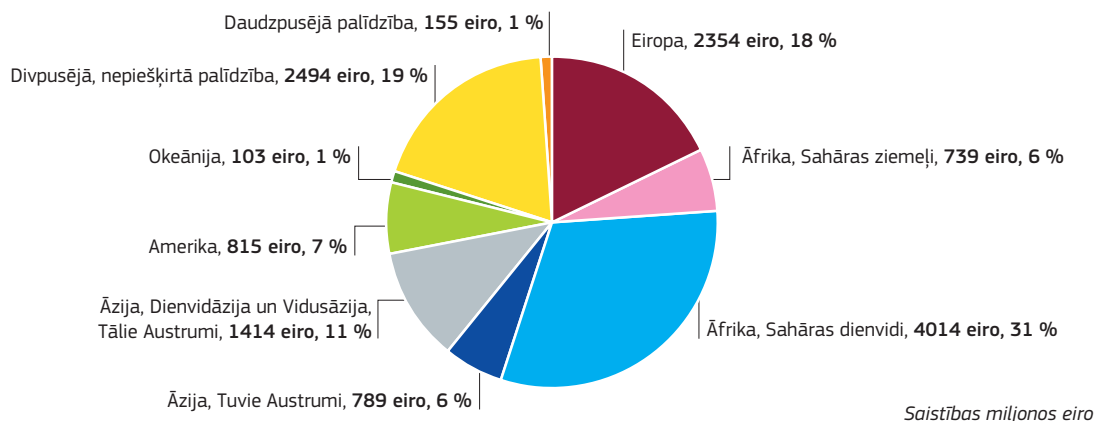
Ūdens un enerģija. Kopš 2004. gada vairāk nekā 70 miljoniem cilvēku jaunattīstības valstīs ir nodrošināts pieslēgums dzeramā ūdens tīklam un 24,5 miljoniem — sanitārijai. ES ūdensapgādes un sanitārijas programmām ir teju 400 miljoni eiro gadā. Tās palīdz izveidot dzeramā ūdens un notekūdeņu sistēmu infrastruktūras un nodrošina pamata sanitāros un higiēnas apstākļus.

Tā kā enerģētiskā nabadzība joprojām ir aktuāla problēma pasaulē, ES ļoti daudz iegulda jaunattīstības valstu energoapgādē, ilgtspējā un drošībā. Tikai 2010. gadā vien tika piešķirti pavisam 319,49 miljoni eiro enerģijas ražošanai un piegādei. Šie pūliņi sāk atmaksāties. ĀKK valstīs, kur šī problēma izpaužas visasāk, no 2007. līdz 2011. gadam 15 miljoniem saņēmēju tika dota iespēja saņemt modernus energopakalpojumus.

Bēni tīra zobus ES veselības aprūpes projektā Nikaragvā (Centrālamerika).

ES ATTĪSTĪBAS PALĪDZĪBAS REĢIONĀLAIS SADALĪJUMS 2012. GADĀ

Ilgspējīga enerģija visiem

Kad tika sākota Apvienoto Nāciju Organizācijas iniciatīva panākt visu cilvēku ilgtspējīgu apgādi ar enerģiju, ES šo mērķi izvirzīja par svarīgu ES attīstības politikas prioritāti. Līdz 2030. gadam jāsasniedz trīs mērķi:

- *vispārēja piekļuve moderniem energopakalpojumiem;*
- *divkārt augstāka energoefektivitāte;*
- *divkārt lielāks atjaunojamās enerģijas īpatsvars pasaules energoresursu struktūrā.*
- *ES augstākā līmeņa sanāksmē “Ilgspējīga enerģija visiem” 2012. gadā priekšsēdētājs Žozē Manuels Barrozu paziņoja, ka ES palīdzēs jaunattīstības valstīm panākt, lai 2030. gadā ar enerģiju jau būtu apgādāti vēl 500 miljoni cilvēku.*

un ratificējusi visus svarīgos daudzpusējos vides nolīgumus. Eiropas Savienībai ir dabas resursu apsaimniekošanas stratēģija, kas iekļauta nabadzības samazināšanas politikā. Šī stratēģija tieši sekmēja vides ilgtspēju, kas ir viens no tūkstošgades attīstības mērķiem. Pie panākumiem var minēt atmežošanas tempu samazināšanu, graustu rajonu uzlabošanu un labāku piekļuvi tīram dzeramajam ūdenim. Tomēr joprojām pastāv lielas vides problēmas. Laikposmā no 2011. līdz 2013. gadam stratēģijai atvēlēti apmēram 517 miljoni eiro.

Ūdens ieguves vieta Papua-Jaungvinejā. Jaunattīstības valstīs joprojām pastāv problēma iegūt tīru dzeramo ūdeni.

Vide un dabas resursi. Pasaules nabadzīgākās valstis arī visvairāk cieš no vides apdraudējumiem, proti, klimata pārmaiņu sekām. Tās smagi ietekmē dabas resursu izsīkums. ES ir tā, kas starptautiskajā arēnā visspēcīgāk atbalsta ilgtspējīgu attīstību

Pārtiku visiem katastrofas skartajā Haiti

Haiti ir viena no nabadzīgākajām pasaules valstīm. Valsti jau tā bija novārdzinājis pārtikas trūkums, kad 2010. gada janvārī to vēl satricināja spēcīga zemestrīce. Augstām importa cenām līdztekus lauksaimniecības zaudējumiem pēc vairākām viesuļvētrām bija postošas sekas uz pārtikas nodrošinājumu.

Šī situācija uzlabojusies, pateicoties ES finansētam projektam, kas vērsts uz 300 000 lauku mājsaimniecību Haiti ziemeļaustrumu provincē. Tika veikti pasākumi ar mērķi palielināt un dažādot lauksaimniecību un uzlabot ūdens resursu apsaimniekošanu un akvakultūru.

Šī iniciatīva bija īpaši nozīmīga vietējiem iedzīvotājiem. Tika izbūvētas 692 ūdens tvertnes un 2550 skābarības tvertnes graudu glabāšanai, tika izdalītas sēklas, un tas būtiski palielināja peļņu un uzlaboja iztiku.

“Ja iestāsies sausums un nebūs piekļuves ūdenim, būs zaudēta visa raža,” skaidro projekta atbalsta ieguvējs Gedeons Rišē. “Pateicoties ūdens tvertnei, tagad raža ir laba, man ir dārzeni, ko likt galdā, un tas manai ģimenei ir liels atspajds.”

Projekts tiek īstenots sadarbībā ar ANO Pārtikas un lauksaimniecības organizāciju, un 2009.–2011. gadā tas saņēma 9,6 miljonus ES finansējuma.

Kazahstānā zīdaiņi un mātes saņem dzīvībai svarīgu aprūpi

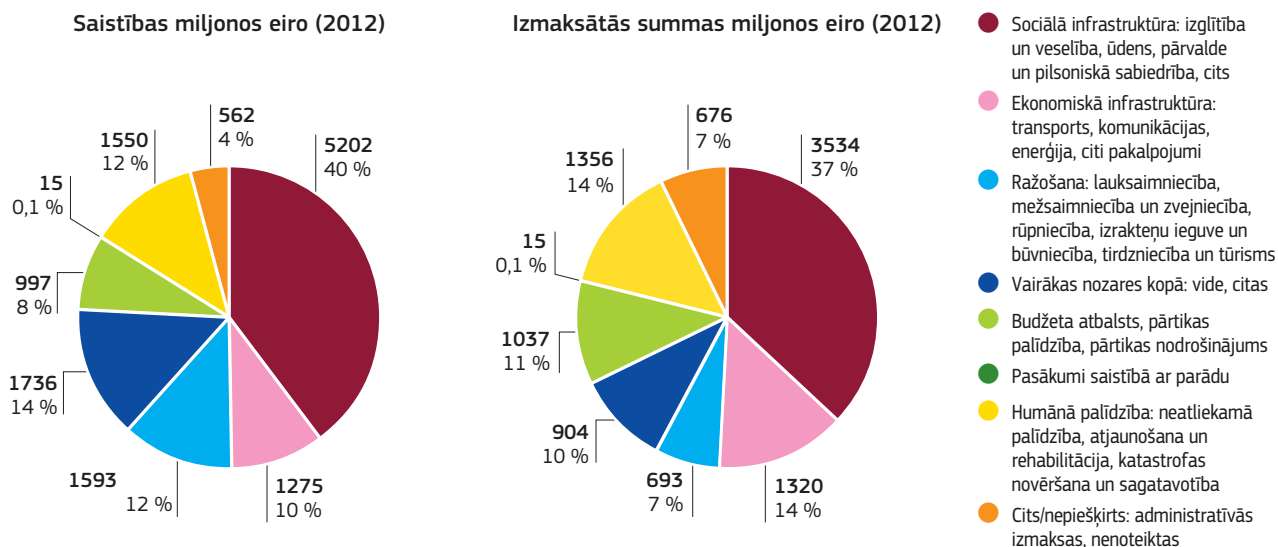
Pēc Kazahstānas neatkarības iegūšanas 1991. gadā samazinājās valsts finansējums veselības aprūpes pakalpojumiem, un kritās to kvalitāte. Līdz ar to katru gadu dzīvību zaudē tūkstošiem zīdaiņu un mazu bērnu, nesaņemot atbilstošu aprūpi, un māšu veselības aizsardzība vēl aizvien ir nopietna problēma.

Lai šajā valstī uzlabotu iespējas saņemt kvalitatīvus pirmsdzemdību un bērnu aprūpes pakalpojumus, ES nolēma sniegt mērķtiecīgu palīdzību. Tā atbalstīja projektu, kas Kazahstānas Veselības ministrijai palīdz izstrādāt valsts stratēģiju, kā aizsargāt mātes un bērna veselību. Reformas procesā tika iesaistītas ģimenes, kopienas un veselības aprūpes pakalpojumu sniedzēji, un tika ieviestas pamatnostādnes attiecībā uz visbiežāk izplatītajām slimībām un to komplikācijām. Veselības aprūpes pakalpojumu sniedzēji apmeklēja mācības un saņēma padomus.

Šī pieeja izrādījās efektīva. Mātes un bērna veselības aprūpes pakalpojumus uzlaboja un padarīja efektīvākus, un palielināja veselības aprūpes dienestu spējas tos vēl vairāk uzlabot. Ģimenes un kopienas arvien vairāk iesaistījās mātes un bērna veselības uzlabošanā. “Viens no daudzajiem plusiem, ko sniedz bērnu slimību integrēta pārvaldība, ir tāds, ka mēs iemācāmies samazināt attālumu starp ārstu un pacientu,” uzsver pediatre Polīna Slugina, kura strādā Osakarovas apgabalā.

Tūkstošgades attīstības mērķis samazināt bērnu mirstību un uzlabot mātes veselību Kazahstānā vēl nav sasniegts.

ES ATTĪSTĪBAS PALĪDZĪBAS SADALĪJUMS PA NOZARĒM 2012. GADĀ

Mikrofinansējums Āfrikai — mazi aizdevumi ar lielu ietekmi

Mikroaizdevumi palīdz nabadzīgajiem iedzīvotājiem vieglāk iegūt finansējumu. Tomēr, lai tiešām veicinātu ekonomikas attīstību Āfrikā, mikrofinansēšanas iestādēm jāklūst pārredzamākām un jāspēj labāk pārvaldīt risku. ES atbalstīja programmu “Smartrac”, kas palīdzēja Āfrikas mikrofinansēšanas iestādēm labāk pārvaldīt un uzraudzīt risku.

“Smartrac” nosaukums darināts pēc angļu vārdu saīsinājumiem un nozīmē stabilitāti, pārvaldību, atbildību, risku, pārredzamību, drošību un atbilstību. Programmas mērķis bija uzlabot iespējas saņemt kredītu, atbalstot vietējos mikrofinansēšanas pakalpojumu sniedzējus, nododot tiem zinātību. Mikrofinansēšanas iestādes un vietējie pakalpojumu sniedzēji saņēma piekļuvi riska pārvaldības rīkiem.

Šis projekts bija ļoti veiksmīgs. Aptuveni 700 000 klientu ar maziem ienākumiem varēja izmantot 12 atbalstīto mikrofinansēšanas iestāžu pakalpojumus. Atbalstu saņēmušo pakalpojumu sniedzēju izaugsmes temps bija robežās no 4 % līdz 160 %.

Projekts aptvēra Angolu, Gambiju, Ganu, Keniju, Malāviju, Nigēriju, Ruandu un Tanzāniju. No 2006 līdz 2009. gadam ES tajā ieguldīja 348 000 eiro. Sadarbību starp Eiropas Savienību un ĀKK valstīm mikrofinansēšanas jomā patlaban sedz no ĀKK un ES mikrofinansēšanas programmas (2010–2014). Partneri sadarbojas, lai izstrādātu trūcīgo cilvēku vajadzībām pielāgotas finanšu sistēmas, kas veicina izaugsmi, un panāktu, lai izlīdzinātos turības līmenis.

Perspektīva

Mēs savu uzdevumu augstumos

Gadu gaitā ES palīdzība attīstības jomā ir pakāpeniski palielināta un padarīta efektīvāka. Redzot, kādas ekonomiskās sekas krīze radījusi visur pasaulē, tagad ir jo īpaši svarīgi kāpināt gan efektivitāti, gan ambīcijas. Lielāks atbalsts nav tikai pastāvīgas solidaritātes izpausme, bet arī ilgtermiņa ieguldījums.

ES mudina ES valstis veltīt lielākas pūles, lai sasniegtu izvirzīto mērķi — oficiālās attīstības palīdzību līdz 2015. gadam palielināt līdz 0,7 % no nacionālā kopienākuma.

Pārmaiņu programmā noteica konkrētus pasākumus virzībā uz lielāku efektivitāti, piemēram, uzmanības pievēršana valstīm, kurām ir visvairāk vajadzību, nestabilām valstīm, uz izaugsmi orientētām nozarēm, labāku darbaspēka sadalīšanu un uzlabotu pārvaldību. Šīs programmas īstenošana ir būtisks solis ceļā uz taisnīgāku pasauli.

Diskusijas par attīstības politikas nozīmi pēc 2015. gada, kad būs jābūt sasniegtiem tūkstošgades attīstības mērķiem, ir iespēja uzlabot starptautisko sadarbību. Pamatojoties uz Komisijas politisko priekšlikumu par cilvēka cienīgu dzīvi visiem, 2013. gada jūnijā ES vienojās, ka attīstības politikai pēc 2015. gada būtu jāstiprina starptautiskās sabiedrības apņemšanos izskaust nabadzību un panākt ilgtspējīgu attīstību.

Lauku strādnieks Kenijā saņem palīdzību no ES finansētas programmas, kas izveidota, lai uzturētu un attīstītu augļu un dārzeņu nozari.

Tāpēc vajadzīga jauna stratēģija, kā panākt atbilstošu dzīves līmeni, veicināt iekļaujošu un ilgtspējīgu izaugsmi, veicināt mūsu dabas resursu ilgtspējīgu apsaimniekošanu, nodrošināt tiesiskumu, līdztiesību un vienlīdzību un ņemt vērā īpašo situāciju valstīs, kurās valda konflikts un nestabilitāte. Tie ir būtiskākie jautājumi, kas arī skaidri izkristalizējās Eiropas attīstības dienās 2013. gadā, kurā diskutēja par politiku pēc 2015. gada. ES arī turpmāk iestāsies par to, ka pēc 2015. gada vajadzīga tālejoša stratēģija, un gādās, lai ES prioritātes tiktu atspoguļotas visās attiecīgajās instancēs.

Lauku attīstība ir viena no prioritātēm ES sadarbībā ar Gambiju — vienu no nabadzīgākajām pasaules valstīm.

Uzziniet vairāk!

- ▶ **Attīstība un sadarbība — *EuropeAid***: [http:// ec.europa.eu/europeaid/index_lv.htm](http://ec.europa.eu/europeaid/index_lv.htm)
- ▶ ***Capacity4dev.eu* — labāka sadarbība ar jaunattīstības valstīm**: <http://capacity4dev.ec.europa.eu>
- ▶ **Eiropas Ārējās darbības dienests**: http://eeas.europa.eu/index_lv.htm
- ▶ **Humānā palīdzība un civilā aizsardzība**: http://ec.europa.eu/echo/index_en.htm
- ▶ **Jums ir jautājumi par Eiropas Savienību? “Europe Direct” var atbildēt uz tiem: 00 800 6 7 8 9 10 11 —**
<http://europedirect.europa.eu>

